

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний педагогічний університет
імені Г. С. Сковороди
Кафедра освітології та інноваційної педагогіки
Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Навчально-науковий інститут публічного управління
та державної служби
Кафедра публічної політики
Інститут досліджень безпеки Європейського Союзу (Франція)
Гранадський університет (Іспанія)
Жешувський університет (Республіка Польща)
Університет третього віку в Громадкі (Республіка Польща)
Європейський інститут безперервної освіти (Словацька Республіка)
Педагогічний інститут Чендуського університету (КНР)
Університет імені Неджметтіна Ербакана (Туреччина)
Державний університет в Гуарапуаві (Бразилія)

Матеріали
VI Міжнародної науково-практичної конференції

**ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ВИЩОЇ І СЕРЕДНЬОЇ
ОСВІТИ В УМОВАХ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ: ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА**

20–21 травня 2022 року

Харків
2022

ББК 74.58+74.20+88.40+88.840

УДК 37.013.77:[378+373.5]

П86

Редакційна колегія:

Балацинова А. Д. – канд. пед. наук, доцент, доцент кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Васильєва С. О. – д-р пед. наук, доцент, професор кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Ворожбіт-Горбатюк В. В. – д-р пед. наук, професор, професор кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Кін О. М. – д-р пед. наук, доцент, доцент кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Лупаренко С. Є. – д-р пед. наук, професор, професор кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Попова О. В. – д-р пед. наук, професор, професор кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Рогова Т. В. – д-р пед. наук, професор, професор кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Собченко Т. М. – д-р пед. наук, доцент, доцент кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Ткачова Н. О. – д-р пед. наук, професор, професор кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Цапко А. М. – канд. пед. наук, доцент кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди.

Відповідальність за зміст, стилістику, орфографію та пунктуацію статей несуть автори

*Затверджено редакційно-видавничою радою
Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди
(протокол №7 від 20.07.2022 року)*

Психолого-педагогічні проблеми вищої і середньої освіти в умовах сучасних викликів: теорія і практика : матеріали VI Міжнародної науково-практичної конференції (Харків, 20–21 травня 2022 р.) / за ред. Боярської-Хоменко А. В., Попової О. В. ; Харк. нац. пед. ун-т імені Г. С. Сковороди. Харків, 2022. 498 с.

У збірнику відображено психолого-педагогічні проблеми вищої і середньої школи в умовах сучасних викликів. Він містить результати досліджень учених, викладачів, учителів, наукові пошуки докторантів, аспірантів, здобувачів вищої освіти з питань методології, історичного та компаративного дискурсу розвитку педагогічної науки; організаційних, дидактичних і методичних засад реалізації дистанційного та змішаного навчання; педагогічних засад інклюзивної освіти; інновацій в освіті; розвитку загальної і вищої освіти; освіти дорослих; цифрових трансформацій в публічному управлінні та адмініструванні.

Матеріали стануть у нагоді науковцям, докторантам, аспірантам, викладачам, здобувачам вищих закладів освіти, практичним працівникам у галузі освіти.

Кіріленко О. Г., Соколова Є. В.	232
Досвід використання проєктного навчання під час формування «soft skills» бакалаврів з інженерії програмного забезпечення	
Коноваленко Д. О., Сьомін А. В., Сьоміна О. В.	235
Використання коучингу при викладанні дисциплін стоматологічного профілю	
Кладченко І. М.	239
Проблема методів навчання в умовах розвитку інноваційних процесів у освіті	
Лазарєв М. І., Лазарєва Т. А.	242
Формування професійних компетентностей у майбутніх фахівців харчової галузі в умовах дуального навчання	
Лебедева К. О.	245
Дидактичні можливості проєктної технології для формування іншомовної комунікативної компетентності студентів технічного закладу вищої освіти	
Лі Хайцзюань	248
Використання інтернет-ресурсів у підготовці майбутніх учителів музичного мистецтва як педагогічна проблема	
Мартинюк І. М., Стаднічук О. М., Шматов Є. М.	252
Симуляційне навчання як засіб підвищення професійної компетенції співробітників різних служб швидкого реагування навичок	
Ткачов А. С., Кабанська О. С., Власова В. П.	255
До питання класифікації мультимедійних технологій навчання	
Чаркіна Т. І.	258
Формування медіаграмотності як нагальна потреба сучасності	
Шматько К. В., Ковічинська К. А.	262
Критичне мислення як науково-педагогічна проблема	

СЕКЦІЯ V ЗАГАЛЬНА І ВИЩА ОСВІТА В УМОВАХ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ

Беземчук Л. В., У Юе	265
Методи формування творчої самостійності майбутнього вчителя музичного мистецтва засобами інтегрованого навчання	
Білик В. М., Макущенко А. О.	268
Розвиток емоційного інтелекту учнів 5–7 класів	
Борисенко Н. О.	272
Виховна місія Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди	
Власенко Я. В.	275
Формування економічної грамотності у здобувачів вищої освіти в системі взаємодії «ментор-менті»	

СЕКЦІЯ V ЗАГАЛЬНА І ВИЩА ОСВІТА В УМОВАХ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ

МЕТОДИ ФОРМУВАННЯ ТВОРЧОЇ САМОСТІЙНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА ЗАСОБАМИ ІНТЕГРОВАНОГО НАВЧАННЯ

Беземчук Л. В.

кандидатка педагогічних наук, доцентка

Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди
м. Харків, Україна

У Юе

здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти

Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди
м. Харків, Україна

У статті розкрито проблему формування творчої самостійності в контексті інтегрованого навчання. Ознака творчої самостійності майбутнього вчителя музичного мистецтва визначається як оволодіння методами відповідно елементарного, середнього, високорівня інтеграції. Проаналізовано роль професійно-орієнтованих ситуацій в підготовці студентів мистецьких фахів.

Ключові слова: інтегроване навчання, творча самостійність, вчитель музики.

The article reveals the problem of forming creative independence in the context of integrated training. A feature of creative independence of the future Music teacher is defined as mastering the methods of respectively elementary, medium and high level of integration. The role of professionally-oriented situations in the training of art students is analyzed.

Key words: integrated training, creative independence, music teacher.

Проблема формування творчої самостійності особистості в сучасному світі знаходиться в колі уваги вітчизняних дослідників. Серед теорій, на яких базується дослідження проблеми творчої самостійності можна виділити теорію розвитку особистості (І. Зязюн, Г. Костюк, О. Леонтьев та ін.); теорію творчості (Дж. Гілфорда, В. Давидова, П. Енгельмейера, А. Маслоу, В. Моляко), теорію розвитку самостійності суб'єкта навчання (Ю. Бабанський, В. Козаков, та ін.); пошук організаційних форм, методів і технологій навчання здобувачів різних рівнів вищої освіти (О. Гура, В. Вишівська, І. Дичківська, О. Падалка, Є. Полат) та ін. Основи професійної підготовки вчителя музичного мистецтва розкривають такі вчені, як А. Болгарський, М. Букач, С. Горбенко, Н. Гузій, О. Кузнецова, О. Олексюк, О. Матвєєва, Г. Падалка, Г. Побережна, О. Ростовський, О. Рудницька, А. Соколова, В. Фомін та ін. Підготовка вчителів музики розкрита в наукових працях Лі Чуньпен, Ма Цзюнь, Хань Юйцень, Чан Ліін, Чен Дін, Чжан Ї.

Розв'язанню проблеми використання методів формування творчої самостійності в процесі підготовки майбутнього вчителя музичного виховання присвячено праці Т. Біркіна, О. Комліченко, Д. Опрощенко, Т. Стратан-Артишкової.

Поняття «творча самостійність» визначають як категорію, що демонструє суттєвий результат отримання здобувачами нових особистісних навчальних продуктів. Л. Круглова формулює творчу самостійність як інтегральну якість особистості, що включає інтелектуальний, мотиваційний та вольовий компоненти.

Ознакою творчої самостійності є потреба в нових знаннях, бажання оволодіти методами та засобами їх отримання; критичний підхід до самостійної діяльності та діяльності і суджень інших; можливість висловити свою точку зору, вміння самостійно мислити, використовувати набуті знання для саморозвитку та практичної діяльності.

Інтеграція – це процес взаємодії, взаєморозуміння, об'єднання, синтезу, взаємовпливу, взаємопроникнення, взаємозближення, відновлення, єдності двох або більше систем, результатом якого є утворення нової якості, яка набуває нових властивостей та взаємозв'язків між оновленими елементами системи. Ця концепція сприйняття інтеграції в межах системного підходу відображається і в проекції на сферу музичної освіти.

Автори пропонують процес підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва в контексті інтегрованого навчання насичувати застосуванням активних методів, які спрямовані на розвиток професійної мобільності здобувачів освіти.

Для формування творчої самостійності студентів мистецького фаху пропонуються методи: моделювання професійно-орієнтованих завдань «мистецький образ» (для створення позитивного психоемоційного контексту в процесі навчання, для розвитку гнучкості та адаптивності мислення в процесі вирішення нетипових професійно-орієнтованих ситуацій); аналіз, складання цілісної картини на основі власного розуміння та уявлень інших людей (викладач–студент–учень) та ін. [1].

Методи викладання та навчання музичного мистецтва [3] відповідно до рівнів інтеграції (В. Кукушин, О. Чекіна) представлено в табл. 1.

Таблиця 1

Методи навчання відповідно рівнів інтеграції в музичній освіті

Рівні навчальної інтеграції	Елементарний	Середній	Високий
Методи інтегрованого навчання	інтерактивні, діалогові, евристичні, художньо-інтегративні, постановки навчальних завдань, що орієнтують на епізодичне, фрагментарне,	проблемні, організації музично- професійної діяльності в інтеграційному середовищі, різнопланові задачі, імітаційно-ігрового моделювання самоконтролю, діагностичні метод синестезії, аналізу-	моделювання музично-педагогічного творчого процесу, розв'язання професійних проблем, ігрового проєктування, моніторингу професійного розвитку, самоуправління, метод інтонаційно-стильового осягнення

	можливо компілятивне поєднання матеріалу, контролю, тестування	інтерпретації музичних творів, створення професійно- виховних ситуацій, метод інтонаційно- стильового осягнення музики, метод музичної візуалізації	музики, синхронічного та діахронічного аналізу проблем щодо глибокого поєднання різнопланового навчального матеріалу, ігрового проектування, моніторингу професійного розвитку, самоуправління

Ступінь творчої самостійності оволодіння професійними навичками майбутніх учителів музичного мистецтва в умовах інтегрованого навчання можна вимірювати за допомогою вирішення професійно-орієнтованих ситуацій. Прикладом можуть стати відповіді українських та китайських здобувачів мистецьких фахів, які опрацювали метод розв'язання професійних проблем відповідно рівнів інтегрованого навчання.

Приклад практичного завдання. Самостійно доберіть твори, які можна запропонувати вчителю музичного мистецтва для тренінгу з учнями за темою «Інтегрований світ мистецтва».

Наведемо приклад використання методу розв'язання професійних проблем українськими здобувачами.

Дарья Д. виконала практичне завдання, демонструючи знання історії пісні «Щедрик» М. Леонтовича та його сучасне життя за межами України сьогодні (середній рівень інтеграції) (табл.1).

Ліна Ю. для виконання завдання виконала твір І. Івасюка «Червона рута» та провела за методом інтонаційно-стильового осягнення його аналіз на прикладах життя відомої музики в кіно, на естраді та художніх зображеннях як емблему фестивалів, конкурсів тощо (високий рівень інтеграції) (табл.1).

Наведемо приклад використання методу розв'язання професійних проблем китайськими здобувачами. Сунь Цзяньян запропонував для мистецького тренінгу «Інтегрований світ мистецтва» використовувати твір китайського диригента, композитора Лі Сісян «Весняна увертюра», який є відомим симфонічним твором, що звучить не тільки для сприймання як академічний твір, а й виконується під час святкових заходів (середній рівень інтеграції) (табл.1).

Чень Цихень запропонував сприймати «Пісню про кохання» (музика Сю Чжаньхай, Лю Хуей, автори тексту Хуан Вейруо, Фен Бомінг). Твір підібрано з китайської опери — «Canguan» (високий рівень інтеграції) (табл.1).

Майбутній учитель музичного мистецтва має мислити «поліфонічно» [1], тобто бачити проблеми і їх розв'язання під різним кутом зору не лінійно, у площині координат. Такий тип орієнтує на пізнання закономірностей інтегрованого навчання засобами мистецтва, за допомогою якого можна виконувати професійні завдання, демонструючи вміння їх виконувати нетрадиційними способами.

Особливостями формування творчої самостійності майбутнього вчителя музичного мистецтва засобами інтегрованого навчання сучасні науковці-музиканти вважають самоосвіту, тобто пізнання, що проявляється у вивченні

спеціальної музично-педагогічної літератури, опанування методів, на підставі чого студент відкриває для себе нові зв'язки та закономірності музичного мистецтва та його взаємодію з іншими видами мистецтва, отримує саморозвиток під час набуття досвіду навчально-пізнавальної діяльності професійного спрямування в умовах міждисциплінарної інтеграції навчальних предметів вищої освіти різного рівня.

Список використаних джерел

1. Беземчук Л. В. Викладання мистецьких дисциплін в умовах закладу вищої освіти: принцип міждисциплінарної координації. *Вісник Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка. Серія : Педагогічні науки.* 2019. Вип. 1. С. 16–22.
2. Стріхар О. І. Основні принципи інтеграції в освітньому процесі навчання музичному мистецтву. *Наукові записки Миколаївського національного університету імені В.О. Сухомлинського. Серія: Педагогічні науки.* Миколаїв, 2017. Вип. 157. С. 23–29.
3. Шпіца Р. І. Методика формування мистецьких знань учнів 7–8 класів. *Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського. Педагогічні науки : зб. наук. праць.* Миколаїв : МНУ імені В.О. Сухомлинського, 2017. №1 (56). С. 256–260.

РОЗВИТОК ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ УЧНІВ 5–7 КЛАСІВ

Білик В. М.

кандидатка педагогічних наук, доцентка

Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди

м. Харків, Україна

Макущенко А. О.

здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди

м. Харків, Україна

У статті розглянуто стан емоційного інтелекту учнів п'ятого, шостого та сьомого класів школи. Зокрема розкрито важливість розвитку емоційного інтелекту, фази його історичного розвитку. Проведено тестування за Н. Холлом учнів 5–7 класів певного навчального закладу. Визначено мінімальні та максимальні результати і спільні показники розвитку емоційного інтелекту.

Ключові слова: емоційний інтелект, розвиток, учні, школа, тест Холла, EI.

The article considers the state of emotional quotient of fifth, sixth and seventh grade students. In particular, the importance of the development of emotional quotient, the phase of its historical development. N. Hall method was used for testing students of 5-7 grades. The minimum and maximum results and common indicators of EQ are also determined.

Key words: emotional intelligence, development, students, school, Hall test, EQ.